

צ'בזטי מוזהר

קמא

דף קכ:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רעה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

קב:

ליקוטי

רעז רעה רעט רפ

מוהר"ן

תורה אור
תהלים פה (יד) צדק לפניו
ימלך וישם לדרך פעמיו:
תהלים קט (קעב) מען
לשונא אמתך פי כל מצותיך
צדק:
תהלים קכ (ה) אויה לי כי
גיתי בשך שכנתי עם אלקי
קדר:

תורה רעה
בראשית תולדות כו (ג)
ועתה שא נא כליון מלך
וקשקש וצא השדה וצונה לי
צידה וצידה:
דניאל א (ב) וימן אנני בידו
את והנקים מלך והנה
ויקצת כל בית האלהים
ויביאם ארץ שנער בית
אלהיו ואת הפלים הביא בית
אוצר אלהיו:

במדבר פנחס כה (יא) פינקס
בן אלעזר בן אהרן הכהן
השיב את חמתי מעל בני
ישראל בקנאו את קנאתי
בתוכם ולא כליתי את בני
ישראל בקנאתי:

תורה רעט
תהלים ס (יד) אשר צנן
שפתי ודבר פי בצר לי:

אינה יכולה לעשות דרך כבושה רק הוא עדיין שבייל דקיק פעמי הרגלין. אך הוא כמשל התינוק כשמתחיל לילך [א], שבתחילה אינו יכול להלך יפה, אך האב מחמת גודל אהבתו ושיעשועיו עם בנו, הוא עושה מפעמי רגליו דרך. כמו שאנו רואין כשהתינוק עושה איזה דבר קטן, או מדבר איזה דיבור אף שאינו חכמה כלל, עכ"ז מחמת אהבת האב ושיעשועיו מזה, הוא מחבב הדבר ומגדילו ומרחיבו ועושה מזה דבר גדול. כמו כן השם יתברך, כשהמצוה מתחלת לילך, או כשאדם עושה איזה דרך חדש להשם יתברך, אף שבתחילה הוא שבייל דקיק, עכ"ז מחמת גודל שיעשועיו יתברך מזה, הוא עושה מפעמי רגליו דרך כבושה. וזה בחינות (תחלי' פה) **צדק לפניו יחלך**. צדק, היינו המצות כמה שכתוב (שם קט) **כל מצותיך צדק**. כשמתחלת המצוה לילך לפניו יתברך אזי [ב] **וישם לדרך פעמיו**, שהוא יתברך עושה דרך כבושה מפעמי הרגלין, שהם רק שבייל דקיק, ומחמת שיעשועיו, הוא משים לדרך רחב וכבוש, את פעמיו, שהם רק שבייל דקיק כנ"ל. וכ"ז נעשה על ידי אכילת שבת שמשם מקבלין כה הרגלין בבחי' (שבת קנב). דוק בכי ותשכח ברגלין [ג], שעל ידי האכילה מקבלין הרגלין כה ואזי נעשה מפעמי הרגלין שהם רק שבייל דקיק, פסיעות קטנות, נעשה מהם דרך כבושה כנ"ל: וזה בחינות [ד] פוסעים בו פסיעה קטנה סועדים בו לברך שלש פעמים, היינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה. והוא תמוה לכאורה, כי הלא אדרבא מי שמתה אשתו הראשונה פסיעותיו מתקצרות, ושבת הוא בחינות אשתו הראשונה כנ"ל, והיה ראוי שיהי' בו פסיעות גדולות ורחבות. אך סועדים בו לברך וכו' היינו שאוכלים סעודת שבת, ועי"ז באמת נתתקנן הפסיעות קטנות ונתרחבין ונעשה מהם דרך כבושה בבחי' **וישם לדרך פעמיו** כנ"ל. ועל כן על ידי אכילת שבת נתתקן חילול שבת, שהוא בחינות פסיעות קצרות כנ"ל, כי על ידי אכילת שבת נעשה מפסיעות קצרות רחבות ונעשה מהם דרך כבושה כנ"ל [ה]. **רגל הוא רפואה להריאה** [ו] כידוע לחכמי הרפואות [ז]. **אויה לי כי גרתי משך** (תהלים קכ). היה דרכו לכון בתפילתו שמצטער על שהיה מתירא מיראתי הנפולות, שהם באים מש"ך דינים [ח]. וזה **כי גרתי מש"ך**:

תמר הוא ג"כ ב"פ ש"ך, כמוכא [י]:

רעה [יא] **דע** שעל חליף [ב] טוב יכולין לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם. וז"ש כשאמר יצחק לעשו שיכדוק הסכין וישחוט יפה **שא נא כליון**, (בראשית כז) [ג] רמו על כלים של בית המקדש, שהם ניראים" על הסכין היפה כנ"ל. וכן איתא במדרש (בראשית פ' ס"ה) [ד] **שכליך רמו על כלים של בית המקדש**, כמ"ש שם, **כליך**, זה כבל, שנאמר [ה] **ואת הכלים הביא בית אוצר אלקיו**". נמצא שכליך מרמו על כלים של בית המקדש:

בקנאו את קנאתי (במדבר כה) בחי' הצדיק שאינו "מקנא שום צדיק [א], לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, רק אותו לבדו יתברך: **רעט** [ב] **דע** שיש שאומרים תורה מלמטה למעלה, והיא מלמטה רחבה מאוד, שלמטה מרחיבין הדבר ומגדילין אותו מאוד ולמעלה הוא קצר, והולך ומקצר ועולה עד שלמעלה מעלה הוא קצר מאוד מאוד, כי למעלה לא נשאר ממנה כלום, רק מעט מעט כי בוודאי יש שם איזה ניצוץ הקדוש. אבל יש להיפך שאומרים תורה מלמעלה למטה, ושם למעלה היא רחבה מאד מאד, וכל מה שיורדת למטה מתקצרת ויורדת, עד שלמטה היא קצרה מאד, והיא רק מעט מעט למטה, אבל למעלה היא רחבה מאוד: וכן בהתעוררות מלמטה, צריך שיחי' מלמטה קצר, בבחינות (תהלים סו) **ודבר פי בצר לי**, בבחי' שופר, שהרחב הוא למעלה והקצר הוא למטה אצל הפה [א]. וזה בחינות **ודבר פי בצר לי**, היינו שיהיה הצד הצר והקצר אלי, אצל פי, בבחינות שופר כנ"ל. וכמו שמצינו אצל דוד בכל תפילותיו, שהתחלה היה מן המיצר והדוחק, שהיה צר לו מאד. כגון מחמת שנפל עליו צרות אבשלום [ב] או צרת נבל [ג] וכדומה, ואח"כ בא באותו תפילה לתוך רוח הקודש [ד]:

רפ [ה] **דע** מי שצריך לדון לפני דיינים בדיון תורה, זה לו עונש ונקמה שהתורה נוקמת בו. כי באמת כל המו"מ הוא תורה, כי למשל הדין המחליף פרה בחמור [ז] הוא תורה, ומכ"ש כשעושים הדבר בעצמו הוא בודאי תורה, כ"ו (וכמו שמספרין [ח] כ"ז בשם הבעש"ט ז"ל) וע"כ כשעושים מו"מ, צריך שיקשר מחשבתו רק בהתורה והדינים המלוכשין שם. ומי שעוקר המו"מ מן התורה, ונופל אל המו"מ בעצמו, ואינו מקשר מחשבתו אל התורה המלוכש שם, אזי עונש"כ, שאח"כ הוא צריך לדון בדיון תורה, ואזי צריך לחזור ולהביא כל הדברים וכל המחשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת המו"מ מתחילתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, דהיינו שצריך לחזור ולספר הכל לפני הדיינים, והם פוסקים על זה דין תורה. נמצא שחזר ונעשה מכל דברי המשא ומתן תורה. והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלוכשים בחמשא ומתן מן התורה, ונפל אל המשא ומתן בעצמו, כאלו אין שום תורה בהמו"מ. ע"כ עונשו שצריך לבא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל דברי המו"מ ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המו"מ הוא תורה, כי עכשיו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל. כי בוודאי הוא צריך להביא כל הדברים אפי' כל המחשבות לפני הדיינים, כי אם חסר איזה דיבור או איזה מחשבה יתקלקל הדין תורה. וצריך דווקא להביא הכל כל מה שעבר בשעת המו"מ לפני הדיינים, והם עושין מזה דין תורה. נמצא שחזר ונעשה מהמו"מ תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחילה שאין בהמו"מ תורה, כי הלא ראה בעיניך שכל

¹⁰ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

¹¹ ב"מ ק.

¹² מוהר"נ בתקפא

¹³ בעש"ט עה"ת פרשת בהר אות ה'.

¹⁴ בדפ"ר עונש. בתולד ומתולד – עונשו (וצ"ע כיון שששה מוהר"נ נקודה אחרי עונש משמע שאינו מחובר לגמרי להמשך אולי לכן כתב עונש. ואע"פ שכלול השמטות לא ציין כלום בזה)

¹⁵ בתקפא שצ"ך

¹⁶ שא לשון השחזה בפרש"י שם עפ"י בראשית רבה סה יג

¹⁷ גם בתולד – ניראים, מתולד – נוראים

¹⁸ מדרש רבה פרשה סה פסקא יג

¹⁹ דניאל א' ב'

²⁰ מתולד – אלהיו

²¹ בתולד – מקנה

²² צדיק דייקא עיין שיחות הר"ן יד וחי"מ תקכ (מעדני מלך), ועיין תורה כב אות א' כשזוכה להכלל בא"ס אזי תורתו ותפלתו תורת ותפלת ה' ממש.

²³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

²⁴ עיין לעיל תורה ס' אות ט'

²⁵ תהלים ג (ועיין שמואל-ב פרקים יג – יט)

²⁶ עיין שמואל-א פרק כה שהכוונה לנבל הכרמלי ונראה שהכוונה לתהלים ט' א' למנצח על-מות לבן מוזמר לדוד עפ"י מדרש תהלים שוחר טוב (בבר) מוזמר ט אות יז שלבן הוא נבל שדומה במעשיו ללבן וכן מפורש בשער הגלגולים הקדמה לו שהכוונה שם לנבל בסוד הגלגול (ואע"פ שהמפרשים דחו פירוש זה עיין פרש"י ורד"ק ומארי נראה שרבינו מחזיקין) ובמזמור זה באמת שר ואח"כ שרתה עליו שכינה. פסחים ק"ו. מוזמר לדוד מלמד שאמר שירה ואח"כ שרתה עליו שכינה. (וזה בתהלים כה מוזמרים)

²⁷ עיין לעיל תורה פו

²⁸ סוף הפסוק הנ"ל צדק לפניו

²⁹ הגרסא שם ותשכח בניגרי והפירוש טחן בשיניך ותמצא בפסיעותיך

³⁰ לשון הומר כל מקדש שמזמרים בליל שבת

³¹ ע"י חילול שבת נעשים כח זוג כחלל מת ופסעויותו מתקלפות וע"י אכילת שבת מחיים אותה ונעשה כן חזכי כנ"ל וחזרות פסיעותיו להסתכל.

³² עיין שיש"ק ח"ב סימן רפ השתלשלות הדיבור הזה כאן.

³³ שבייל אמונה – הנתיב החמישי – השבייל העשירי – (סוף אות ב) והרגלים טובים ומועילים כפי הרפואה כי יחליקו נחור החזה והריאה וטובים לשיעול יבש.

³⁴ גם בדפ"ר ותולד – מיראת, ומתולד – ומתולד

³⁵ ע"פ שער יח פ"ה. שער הכוונות ק"ש דרוש ו' לקוטי תורה בשלה ועוד.

³⁶ שם ובספר הלכותיים להארי"ל ישעיהו פרק לה ופע"ח ק"ש פ"ב. אוצרות חיים שער רפ"ח. לקוטי ש"ס אבות.

³⁷ תורה זו נאמרה בשמיני עצרת שנת תקסח ואז נאמרה גם תורה רעז לעיל (חי"מ נט)

³⁸ חליף הוא סכין שחיתה כנ"ל לעיל תורה לו אות ו' ועיין ברטנאור על מדות פ"ד מ"ז בית החליפות – על שם הסכינים שגונים שם, קרוי בית החליפות, שכן בלשון רומי קורין לסכינים הגדולים חלפים:

מאמר דע שעל חליף טוב

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן קמא

זמן ומקום אמירת התורה
בשמיני עצרת שנת תקסח בברסלב

פתיחה

על חליף טוב יכולים לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם (עתה/ו):
יש צדיק שהוא גדול במעלה כל-כך עד שאינו מקנא שום צדיק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק אותו
לבדו יתברך בחינת: "בקנאו את קנאתי" (במדבר כ"ה יא):

(קיצור לק"מ השלם)

נראה שצריך לקרא זאת מהסוף להתחלה שיש צדיק כל כך גדול הכי גדול בדור שאין לו שום צדיק לקנא בו
אפילו מדורות קודמים אלא בהקב"ה, צדיק כזה יכול לראות על סכין שחיטה את כלי בית המקדש.

ליקוטי הלכות

יו"ד שחיטה הלכה א אות ד. (עפ"י תורה ו' ו) והנה הספין של שחיטה הוא בחינת "חרב לה", בחינת מלכות, בחינת נקדה המתחננה, בחינת
'פני יהושע כפני לבנה', בחינת 'תחת רגליו כמעשה לבנת הספיר' וכו' כ"ל, ועל כן אסור להיות הספין פגום (עין ב"ר דעה סימן
יח), שלא יהיה בבחינת פגומות הלכנה שמשם אחיזתם, חס ושלום, רק צריך למלאות פגומתו, להשחית הספין – למלאותו, שלא יהיה
פגום. ועקר תקון הספין על ידי המוח והדעת, כי עקר הבדיקה של הספין על ידי הדעת, כמבאר בשלחן ערוך (סימן יח, סעיף ז)
בשם רבנו יונה ז"ל: 'הלא תדע' וכו', עין שם. הינו כי הספין, שהוא בחינת נקדה המתחננה, בחינת לבנה, נתתקן ונתמלא על ידי
הדעת, שהוא בחינת משה, שהוא בחינת נקדה העליונה, בחינת חמה, בחינת 'פני משה כפני חמה' (בבא בתרא עה). ואז כשהספין
בשלמות, בלי פגם, אזי יכול להעלות את הנפש, כי עקר התקון על ידי בחינת מלוי הלכנה, כידוע. שם אות ה. על פי ה"ל אפשר
לתת טעם קצת למה שכתב רבנו וכו' (סימן רעח); 'שעל חליף טוב יכולין לראות כל הכלים של בית המקדש' וכו', כי החליף הוא
בחינת נקדה המתחננה, בחינת יהושע, שזה בחינת (סנהדרין ב) 'להכריז זרעו של עמלק', כמו שמבאר שם (בסימן ו, אות ז). ומשה
הוא נקדה העליונה, בחינת 'לבנות את בית הבחירה' (שם). וזה ידוע, שנקדה העליונה היא מתגלה בנקדה המתחננה – דכל גונו
מתחזין בה (שכל הגונים נראים בה). ועל כן על החליף, שהוא בחינת נקדה המתחננה, נתגלה בחינת בית הבחירה עם הכלים, שזהו
בחינת נקדה העליונה כנ"ל. החליף הוא בחינת 'להכריז זרעו של עמלק' כנ"ל, ועל כן על ידו שוחטין את הבהמה ומכניעין רוח
הבהמיות, שהוא בחינת עמלק, כי עמלק היה משנה עצמו לבהמה (כמו שפרש רש"י בשמואל א טו, ג).

יו"ד שחיטה הלכה ג (עפ"י תורה יד) אות א. וזה בחינת שחיטה, כי עקר השחיטה הוא על ידי בחינת יראה, שהיא בחינת 'חליף', שהוא
בחינת גבורות, בבחינת (שיר השירים ג, ז ח): "ששים גברים וכו' כלם אחוזי חרב" וכו', שזהו בחינת יראה, כמו שכתב רבנו ז"ל שם
בסוף המאמר (אות יא) על פסוק (תהלים קמח, יא): "וגבורתך ידברו", שהגבורה בחינת יראה, וזה בחינת (שם קמט, ו): "חרב פפיות"
הינו החליף של השחיטה, ועל כן צריך שיהיה החליף שלם מכל פגם, שלא יהיה בו שום חסרון ופגם כלל (יורה דעה, סימן יח, סעיף
ב). כי 'באתרא דאית דחילא, תמן תשתבח שלמתא' כנ"ל, כמו שכתוב (תהלים לד, י): "כי אין מחסור ליראיו", ועל כן צריך שיהיה
החליף שלם בלי שום פגם, כדי שיהיה בבחינת יראה, שהוא בחינת שלמות בלי שום חסרון, כי אין מחסור ליראיו, כנ"ל. כי השחיטה
מכשרת הבשר לאכילת ישראל, ואכילת ישראל היא במקום קרבן, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נה), 'שלחן מכפר כמזבח', ועל
כן אי אפשר שיקשר הבשר לאכילה כי אם על ידי בחינת יראה, שהיא בחינת שלמות, שזה בחינת החליף השלם בלי שום פגם, ואז
יכולין להכשיר הבשר לאכילת ישראל.

יו"ד בשר שנתעלם מן העין הלכה ג (עפ"י תורה רעז) אות ב' – מחמת שעקר תקון בשר זה הכשר הוא: שאנו מוציאים אותו מהיכלי
התמורות, על ידי התקונים שאנו עושים, דהינו שחיטה וכיוצא, כי הכל הוא כדי לתקן ולהעלות הניצוצות שנפלו בזה החי, להוציאם
מהיכלי התמורות, כי זהו כונת כל המצוות והתקונים שעושים – הכל כדי לברר ולהעלות הניצוצות מהיכלי התמורות. ובשביל זה
ספין השחיטה נקרא 'חליף' – לשון חלוף, כי על ידי השחיטה מעלין ומוציאים הנפש החי מן החלוף והתמורה שהיה עד הנה בהיכלי
התמורות, עד שחלף ונמר אדם בבהמה, כי זה הנפש המגלגל הוא בחינת אדם. ונתגלגל ונחלף בבהמה על ידי ששלטו בו היכלי
התמורות. ועל ידי השחיטה מוציאים הנפש משם וחוזר למעלתו לבחינת אדם. ועל כן נקרא הספין 'חליף', כי הוא חוזר ומחליף
ומתקן ומעלה מבהמה לאדם כנ"ל. ואזי הכשר הבשר באכילה על ידי שנתתקן ויצא מהיכלי התמורות, ומחמת שזה הכשר היה
כבוש תחלה בהיכלי התמורות, על כן תכף בשנתעלם מן העין, אנו חוששים פן שלטו בו היכלי התמורות, ונתחלף והתר באסור, על
כן הוא אסור באכילה.

יו"ד איבר מן החי הלכה ב (עפ"י תורה ד' תנינא) אות א – כי 'חליף' הוא בחינת (ישעיה לד, ו) "חרב לה", בחינת הדבור, בחינת (שם מט,
ב): 'וישם פי כחרב חדד', בחינת מלכות פה (תקוני זוהר יז). וכמוכא (סימן לז). וכמו שעקר הארת הרב שמאיר בתלמיד הוא על ידי
הדבור, כמו כן על ידי החליף שהוא בחינת דבור, בחינת מלכות, מאירין בנפש החי בחינת הארת התלמיד, דהינו בחינת "מלא כל
הארץ כבודו", שזהו בחינת מלכות, בחינת מלך הכבוד, בחינת (תהלים קג, יט): "ומלכותו בכל משלה". ועל שם זה נקרא 'חליף' על
שם חליפות, שהוא בחינת בן ותלמיד כנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (מדות ד, ז): 'למה נקרא שמו' בית החליפות? ששם גונזין את
הספנים'. כי החליף הוא בחינת חליפות – כי על ידו מאירין הארת התלמיד בנפש החי כנ"ל, כי מעלין את הנפש על ידי החליף, ואזי
מודיעין לה מדיעתו יתברך ומקיצין אותה בבחינת 'הקיצו ורגנו שכני עפר', כי "מלא כל הארץ כבודו" כנ"ל, שזה ממש
בחינת הארת התלמיד, כנ"ל.מובא בזה (בשלח סה), כי השחיטה הוא בחינת מלכות עמלק, כי מכניעין רוח הבהמיות
שהוא בחינת עמלק, כי עמלק היה משנה עצמו לבהמה (כמו שפרש רש"י על פסוק "משור עד שח" וכו' (שמואל א טו, ג)). כי עמלק

הוא בחינת שמחליף ומלביש רוח האדם ברוח הבהמה, כי הוא רוצה להגביר רוח הבהמיות, חס ושלום, ואנו מכניעין אותו על ידי "חרב לה", בחינת יהושע. והוא בחינת שחיטה שמכניעין על ידי החליף, שהיא בחינת "חרב לה" את רוח הבהמיות, שהוא בחינת עמלק. ומעלין ומוציאין משם את הנפש דקדושה, שזהו עקר בחינת מלחמת עמלק – להוציא בלעז מפיו. ועל פן נקרא 'חליף', שחורין ומחליפין נפש החי בנפש האדם, כי מעלין את הנפש שבבהמה לבחינת אדם פנ"ל. שהוא בבחינת חליפות, כי בחינת אדם יש לו חליפות לעולם, על ידי שידע ומודיע מהשם יתברך שזה החליפות וההשארה שגשאר מן האדם בעולם וכו', פנ"ל.

שיחות

מאמר [בְּקָמִים עַלִי, (ליקו"מ ח"א) סימן רע"ז, ומאמר] ד"ע, שעל חלף טוב וכו' – "בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי וכו'", (ליקו"מ ח"א) סימן רע"ח, ומאמר "אֲזַמְרָה", (ליקו"מ ח"א) סימן רפ"ב, נאמר בשמיני עֲצֶרֶת תַּקְס"ח. וְאַחֵר סְבוּת בְּנִסְעָתוֹ לְלִבּוֹב, בְּשַׁעָה שָׁלוֹן אוֹתוֹ מְקַרְאֵסָנָה, גָּלָה אִזְ עֵינָיו הַמְשָׁפָן וְהַתִּינוּקוֹת וכו', שהוא גִּמְרֵי מֵאֲמֹר "אֲזַמְרָה" הַנּוֹכַח – לְעֵיל: (– חיי מוהר"ן, סעיף נ"ט).

"בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי" (בְּמִדְבָּר כ"ה, יא), בחינת הצדיק שאינו מקנא שום צדיק, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק אותו לבדו יתברך:

רבי לוי יצחק זצ"ל – בסוף תורה רעה שעל חליף טוב אפשר לראות את כלי בית המקדש וכו' כתוב 'בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי', (שיש צדיק שאין לו במי לקנאות רק בהש"ת). לכאורה קשה מה השייכות של 'בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי' לתורה זו? שְׁמַעְתִּי, שכאשר הרבי אמר את התורה הזו, רבי נתן כל כך התפעל ואמר: "רבי, במי אתם יכולים לקנאות?!", רבי נתן יצא מהכלים מרוב התפעלות כשהרבי אמר את הרעיון הזה! ועל זה ענה לו רבינו ז"ל: 'בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי', אכן יש כזה צדיק שאינו מקנא באף צדיק אחר 'לא בעולם הזה ולא בעולם הבא', רק בהשם יתברך לבד הוא מקנא! כח נמצא אם כן שיש קשר בין 'בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי' לדיבורים שלפני כן! רבי נתן הרי שמע אחרת דיבור מהרבי!!! (טעם זקנים גליון ח' בלש"ק שיעור בפרשת מקץ תשלה עמ' יג)

כשאנו לומדים תורה זו, אין לנו בה הרגשה כלל וכלל, אך רבי נתן יצא מכליו מרוב התפעלות! כמו כן ישנה תורה – תורה רע"ח, סוף חלק ראשון: ד"ע שעל חליף טוב יכולין לראות כל הפלים של הבית המקדש ... "שֶׁאֵין בְּלִיף", רמז על פלים של בית המקדש. בסוף תורה זו ישנו חלק נוסף: "בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי", בחינת הצדיק שאינו מקנא שום צדיק, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק אותו לבדו יתברך. לכאורה, איזו שייכות יש לחלק השני עם חלקה הראשון של התורה? אלא הפשט הוא: כשרבי נתן שמע מהרבי גילוי זה (שעל חליף טוב וכו') הוא כל כך התפעל. הוא שאל את הרבי: "רבי, וועמען זענט איר מקנא? רבי, במי אתם מקנאים? – כאלו השגות אתם משיגים?!" – "וועמען זענט איר מקנאי?!" ענה לו הרבי בזה הלשון: "בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי – נאר השי"ת לבדו!" (והעתיקם מוהר"ת כחלק מהתורה הנ"ל). אני מתכוון לומר: לרבי נתן הייתה כזו הרגשה בדבריו של הרבי; הוא הרגיש שזה ממש הרבי בעצמו!! (מאחר וידע לגלות זאת סימן שהוא באמת אוחז בזה"). (טעם זקנים גליון ל"ו בלש"ק שיעור בפרשת כי תצא תשלד עמ' יא)

שמעתי דבר צחות נאה בשם (הרה"ח ר' יעקב משה סלמנוביץ הי"ו) שהנה מצד אחד הפליג רבינו במעלתו שאין לו במי לקנאות אלא רק בו יתברך, בבחינת "בְּקָנָאוּ אֶת קִנְאֹתִי" וכו', ומצד שני אמר רבינו בלשונו הקדוש במקום אחר (שיח"ר סי"ד) אני מקנא מאוד איש כשר שקורין "ערליכר יוד", ובמקום אחר (חיי"מ תק"כ) אמר שהוא מקנא בעבודות הפשוטות של איש כשר פשוט שהיה דר בברסלב, וזה היה בסוף ימיו, ומזה נפליג ונבין מעט כמה קנאה גדולה הייתה לו ליהודי הפשוט. ודו"ק: (מעדני מלך).

ספר המדות ראה יא. הזכי הראות יכולין לראות על החלפים של השוחטים את הפלי בית המקדש. שם שוחט ח"ב ד. הזכי הראות יכולים לראות על החלפים של השוחטים את הפלי בית המקדש.

קושיות

א. מה הכוונה חליף טוב? כנראה הכוונה שהוא חד וחלק וצ"ע אולי גם תלוי בכוונת המכין את הסכין דהיינו דעת ראה לק"ה שחיטה א ה.

ב. צ"ע כיון שהכוונה לסכין שחיטה מדוע נקט חליף?

ג. בספר המדות (ראה יא) הזכי ראות יכולים לראות על סכין שחיטה את כלי המקדש וצ"ע כיון שהם זכי ראות מדוע רק את כלי המקדש הם יכולים לראות, ומה מיוחד בכלי המקדש דווקא, מאחר שהם רואים מסוף העולם ועד סופו. ואמנם עי"ש (ראה יב) זכי הראות יכולים שם לראות באדם מי הוא רבו. אבל צ"ע מדוע באות יא כתב הזכי ראות בה' הידיעה ואילו באות יב כתב זכי הראות בלי ה' הידיעה. ואולי כי באמת את כלי המקדש על חליף יכול רק הזכי ראות הידועים המיוחדים ולא סתם זכי הראות.

ד. יכולין לראות כל הכלים של הבית המקדש – צ"ע על איזה כלים מדבר האם כלי אהל מועד שהיה בהם קדושה נצחית מכח קדושת משה רבנו, או גם כלי בית שני או גם בית ראשון. ומה מהם מרבה בלשון "כל הכלים"

ה. כשאמר יצחק לעשו שא נא בליך רמז לו שכלי המקדש נראים על הסכין היפה – צ"ע איזה כלי מקדש היו אז? לכן נ"ל שהכוונה לכלי המקדש של מעלה.

¹ ספר המדות ראה יב. זכי הראות יכולין להכיר את האדם מי רבו, שלמדו תורה. ודווקא בשמכירין את תאר פני הרב.....

1. כשאמר יצחק לעשו שיבדוק הסכין וישחוט יפה שא נא כליו, – צ"ע היתכן שרבנו מפרש פירוש חדש ש"ש נא כליו" הכוונה רק לבדיקת סכין? אדרבה הרי במדרש שהזהיר אותו שלא יאכיל אותו נבלות וטריפות ומדוע לא אמר לו תכין סכין והבא לי שאבדוק אותה כמו שמקובל שמראים את הסכין למרא דאתרא. ועוד איך סמך עליו בבדיקת הסכין הרי כיון שלעצמו לא חשש לאכול נבלה שהרי היו בני נח שנבלה מותרת להם ומסתמא רק יצחק לעצמו קיים את התורה ולא ציוה על בניו כ"ש על עשו. ובפרט שהיה מומר ואפילו אם רק לתיאבון אין אוכלים משחיתתו אלא אם בדק את הסכין לפני או בדיעבד אחרי השחיטה (ש"ע יו"ד ב' ב').

2. וזה שאמר יצחק לעשו – צ"ע הרי עשו ודאי לא היה מזכיר הראות שראה את כלי המקדש על חליף, ולשם מה יצחק אמר לו זאת. ואולי רמז לו שכיון שאני יכול לראות זאת בוודאי אדע אם תשחוט בסכין כשר או לא. ובוה יתורץ קושיא שרבים מקשים כיצד יצחק התכוון לאכול משחיתת מומר? ראה ישמח משה שמקשה באריכות ומתיר שיצחק ראה במאכל אם הוא כשר או לא¹ ועשו ידע זאת לכן ביקש מיעקב שישחט עבורו². מאידך צ"ע התרגום יונתן בראשית כז לא שעשו לא הצליח לצוד ועל כן שחט כלב והביא לאביו, ולפי המבואר כאן הרי אביו רמז לו שיודע אפילו אם הסכין פגום כל שכן שיודע שהוא כלב ולא חיה או בהמה כשרה.

ח. הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם – צ"ע האם הכוונה שלא רואה את הכלים אלא רק איזה פנים יש להם, או שע"י שרואה אותם רואה איזה פנים יש להם. ואולי הכוונה לכלי המקדש של מעלה שהוא הפנים של ביהמ"ק של מטה כי לשם הוא פונה.

ט. צ"ע דווקא סכין שהוא מקצר ימים וע"כ חז"ל הקפידו³ שלא להניחו על המאריך חיים שהוא שלחן כמזבח, דווקא בו אפשר לראות את כלי המקדש שביניהם גם המזבח

י. יש צדיק שאין לו במי לקנא וכו' – צ"ע ראה שיחות הר"ן⁴ שאמר אני מקנא מאד איש כשר (שקורין ערליכר יהודי). ומשמע שהכוונה לאיש פשוט שכל היום הוא עם כסופים לעשות רצון ה' ית'. גם ע"ש קנט⁵ שפעם שאל את מוהרנ"ת איך זוכים להיות יהודי. ובחי"מ⁶ אמר שמקנא איש פשוט שיכול לומר הרבה תחינות ובקשות מהסדורים הגדולות וכן מיני עבודות פשוטות, ואמנם מבואר שם שאמר זאת אחרי

¹ ישמח משה – פרשת תולדות – מבואר במסכת קדושין (דף י"ח ע"א) דעשו מומר היה, בהא דמשני ישראל מומר שאני עיין שם, ועובד עבודה זרה היה, דהרי בעודו במעי אמו כשהיתה עוברת על בתי עבודה זרה היה מפרסל לצאת (ב"ר פס"ג ו'), ובודאי זה היה דרכו גם אחר כך, וכן כתב בבעל הטורים יעקב הלך אחר צו את בני ישראל, ועשו הלך אחר צו זה עבודה זרה, וכן כתב רש"י (ד"ה ויגדלו) זה פירש לבית המדרש וזה פירש לעבודה זרה, וקיימא לן (חולין ד' ע"ב) דמומר לעבודה זרה, הוא מומר לכל התורה כולה וכעכו"ם יחשב, אם כן איך אכל יצחק משחיתתו, הלא אפילו אם שחט כהוגן שחיתתו נבלה, וכבר ידענו (ויק"ר פ"ב י') כי האבות קיימו כל התורה כולה, ובפרט להמבואר לידעני חן דמי שאוכל משחיתת רשע, פוגם בנפשו כי הוא רק פוגם בשחיתתו ואינו מתקן. לפי המבואר במדרש איכה (איכ"ר) מאנשי ירושלים מה שהכירו באכילתם הבשר, מבואר דיוכלו להכיר מהות השוחט באכילת הבשר, ובודאי ליצחק כל רז לא איסר ליה, וגם קבל מאברהם כל החכמה שהיו כליותיו נובעין לו חכמה (ב"ר פס"א ב'). והנה גם עשו ידע שיצחק לא יבא לידי תקלה על ידו, ולא יאכל משחיתתו, וגם שיכיר במהותו על יד זה, ולזה התחכם הרשע בכל מה שצד לאביו, הביא ליעקב שישחוט לצורך אביו, ויעקב עשה זאת בשביל כבוד אביו אף שלא ידע אביו. והנה יעקב בשחיתתו תיקן הרבה מאד, לפי שהיה איש תם, היינו השלם הגמור בכל השלמות ויכול לתקן בכל המדריגות, וגם יושב אוהלים אהלו של שם ועבר וידע כל הסודות והרוזן והכוונות. והנה עשו הביא את זה לאביו, והכיר אביו באכילתו כי השוחט הוא צדיק גדול מאד, וחשב שהוא בעצמו שחט, על כן חשבו לצדיק גדול מאד והצנע לכת, שמראה עצמו כאיש שדה והוא גדול ואיש אלקים. וז"ש ויאחב יצחק את עשו כי ציד בפיו לרמאות רוחו,

² צ"ע ראה ב"ר ותנחומא ופסיקתא שעשו התעכב כיון שבא מלאך וכל צדיק שהוא קשר היה מתירו ובורח לו. וא"כ מתי הספיק לבקש מיעקב שישחט לו. ועיין תרגום יונתן בראשית כז לא שכיון שהקב"ה עיכב אותו ולא מצא ציד לכן שחט כלב והביא לאביו. ועי"ש שפתי כהן שהביא זאת בשם התרגום ירושלמי.

³ בית יוסף על או"ח סימן קפ ס"ק (והו') כתב הרוקח בסימן של"ב מכסין סכין בשעת ברכת המזון על שם לא תניף עליהם ברזל (דברים כז ה) במכילתא (פרשה יא אות ח) אינו דין שיניף המקצר על המאריך ושולחן כמזבח בשילהי חגיגה (כז). עכ"ל

⁴ שיחות מוהר"ן אות יד – אני מקנא מאד איש כשר (שקורין ערליכר יהודי). (ל) כי נדמה שהולך בן אדם עם דקין וכרכשות ואברים כשאר כל העולם ואף על פי כן באמת הוא ענין אחר לגמרי, כי איש כשר יקר מאד אשרי לו. והעקר הוא הרצון והכסופין ואף על פי שאין לצאת בזה (כמבאר במאמר ויהיו נא פי שנים, ב"לקוטי מוהר"ן ס"ו)

⁵ שיחות מוהר"ן אות קנט – פעם אחת אחר שבועות בקהלת זאסלאב (שכט) אמר לפני בדרך קובלנא: איך זוכין להיות יהודי? (של) והייתי משתומם מאד לפני על זה כפי מה שהייתי יודע מגדולתו ועבודתו מכבר אשר אי אפשר לשער במח כלל ועדין נדמה בעיניו שלא התחיל כלל: ענה ואמר: הלא בעת שהייתי יגע בשביל עבודת ה' לא עלה על דעתי שאזכה לזה, ולא הייתי יודע כלל ממה שאני יודע עכשו. וכי עלה על דעתי לכסף ולהתגעגע לידע מה שאני יודע עכשו? כי לא הייתי יודע כלל שום מציאות וידיעה מהשגה זו לכסף ולהתגעגע אלי. אם כן גם עכשו, מי יודע מה שיש עוד להשיג ומה שאוכל לזכות עוד? ! והבן. אחר כך אמר: אך זאת נחמתי, שכל היום כולו אני מבלה רק על תורה ותפלה:

⁶ חיי מוהר"ן אות תקב (עו) ה"ה אוהב מאד את העבודות הפשוטות וכו' וה"ה אוהב מאד מי שיכול לומר הרבה תחנות ובקשות בתוך הסדורים הגדולים וכו' כנ"ל בלקוטי תנינא סימן ק"ד ואמר אני מקנא את ר"י חתן ר"י שיכול לומר הרבה. הינו שפה ברכלב ה"ה איש אהד שהיה רגיל לומר הרבה תחנות ותהלים ומעמדות בכל יום, ואמר רבנו זכרוננו לברכה שהוא מקנא את האיש הזה שיכול לומר הרבה וגם הוא בעצמו זכרוננו לברכה קדם שהגיע לו החולאת הקבד שנסתלק על ידו, קדם לזה כל ימיו ה"ה מזמר זמירות הרבה בכל שבת ושבת ובמציא שבת, ומי שלא שמע אותו כשהיה מזמר בשבת אומר בשבחין בליל שבת ואסדר לסעודתא בבקר וכן שאר הזמירות כל מקדש ומנוחה ושמחה וכו' לא שמע טוב מעולם, אשרי און שמעה זאת, ואשרי מי שישמע זאת לעתיד בעולם הבא:

שחלה אבל גם תורה זו נאמרה כשחלה. וראה תורה מט תנינא והוא מעלה גדולה, כשיש עדין יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבד אותו יתברך עם היצר הרע ויקא, וכו' ע"ש. אע"פ שבדאי לא רצה רבנו לחזור למדרגת איש שיש לו יצירה גשמי אבל קנא בו מצד המעלה הזו שהוא כבר איבד אותה.

יא. יש צדיק שאין לו במי לקנא וכו' – צ"ע מה הקשר למה שאמר לפני כן שעל חליף אפשר לראות כלי בית המקדש. ראה לעיל בשיחות מה ביאר בזה רבי לוי יצחק זצ"ל שמוהרנ"ת כל כך התפעל כשמע תורה זו וכו'. ונ"ל משמע מזה שדווקא צדיק כזה יכול לראות כלי המקדש על חליף.

יב. קנא את קנאתי נאמר על פנחס בזמן שמשה רבנו היה חי, ואיך אפשר לומר שפירוש קנא את קנאתי פירושו שאין לו במי לקנא הרי לפנחס היה משה לקנא בו

יג. מה הקשר בין קנאה בהש"י של רבנו לקנאה להש"י של פנחס? שמעת' ל' לבאר שזה שלימות הברית לגמרי עד שאין שום הסכלות כלל אלא עליו ית', בבחי' שלימות האהבה כמבואר בזהר כל רחימותא דלית בה קנאה לאו רחימותא היא, כי תולדת האהבה היא שמקנא שלא יהיה שום שותף באהבה הזו.

הקדמה

הקשר בין חליף דהיינו סכין שחיטה לכלי בית המקדש. לא מצאתי מבארים ואולי כדי קצת לקרב לשכל אפשר לומר כמה נקודות, אחת שגם החליף הוא כלי שרת בבית המקדש ושחיטה היא אחת מד' עבודות שבהקרבת קרבן (שחיטה קבלה הולכה זריקה), ובשני צידי האולם/א' העודפים על רוחב ההיכל/י' היה מקום שנקרא בית החליפות שבו היו כ"ד תאים לסכיני השחיטה של כל כ"ד משמרות. וברמב"ם משמע ששם היו גונזים את הסכיני שחיטה שנפגמו/יג'. עוד שווה ביניהם ראה חולין יז: שפגימת הסכין ופגימת הסכין שחיטה הן בשיעור שווה כחגירת הצפרן. עוד ראיתי/יד' בספר מכון שבתך שמבאר עפ"י תורה לז/טו' ומוסיף שההלכה שצריך לבדוק את הסכים שחיטה י"ב בדיקות/טז', וגם המזבח בתחילתו היה יב אבנים שנתחברו לאבן אחת כשהניח יעקב אבינו ראשו עליהם ואותה הקים מצבה ועשה ממנה מזבח במקום המזבח.

מזהירצ"ח בתורה לד שיעור יג

א' ראה משנה מסכת מדות פרק ד (ז) מהמזרח למערב מאה אמה, בתל האולם חמש, והאולם אחת עשרה, בתל ההיכל שש, ותוכו ארבעים אמה. אמה טרקסין, ועשרים אמה בית קדש הקדשים, בתל ההיכל שש, והתא שש, ובתל התא חמש. מן הצפון לדרום שבעים אמה, בתל המסבה חמש, והמסבה שלש, בתל התא חמש, והתא שש, בתל ההיכל שש, ותוכו עשרים אמה, בתל ההיכל שש, והתא שש, ובתל התא חמש, ובית הוהרת המים שלש אמות והבתל חמש אמות. האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון, וחמש עשרה אמה מן הדרום, והוא היה נקרא בית החליפות, ששם גונזים את הסכינים. וההיכל צר מאחוריו, ורחב מלפניו, ודומה לארי, שנאמר (ישעיה כט): הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד, מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו, אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו:

תפארת ישראל – בית החליפות – אותו רוח של י' אמה מצפון לדרום וי"א אמה ממזרח למערב, שהיה האולם יתר לכאן ולכאן, היה חדר מכאן ומכאן, ונקראו בית חליפות: ששם גונזים את הסכינים – דלכל משמר ומשמר היה שם ארגו מיוחד בכותל לגנוז שם סכיניהן. ולכל א' מב' בתי החליפות שבאולם היו ב' פתחים, א' לאולם, וא' בוית, דהיינו אותו בית החליפות שבאולם בצפון, היה לו פתח הב' בוית צפונית מערבית, ואותו בית החליפות שבאולם בדרום היה לו פתח הב' בוית דרומית מערבית, וכל א' מב' אלו הפתחים היה גבוה ח' אמות והיה זה כדי להכשיר כל עזרה כולה שם לשחיטת קדשים קלים דכתיב גביהו ושחטו פתח אהל מועד, והאולם והתאים כולן קרויים אהל מועד (זבחים דכ"ה ב'), (ותמהני שנשמטו ברמב"ם ובציוור של רתוי"ט):

יב' ראה מלאכת שלמה על משנה הנ"ל – וחמש עשרה אמה מן הדרים כך צ"ל. וכתב רד"ק ז"ל בפירושו לספר יחזקאל בפסוק והבנין אשר אל פני הגזרה ומה שאמר שהאולם עודף על ההיכל ט"ו אמה מכאן וט"ו אמה מכאן לא שחללו של אולם רחב מחללו של היכל אלא בית החלפות מחובר לאולם מכאן ומכאן עד כאן:

יג' מלאכת שלמה שם – ששם גונזים וכו' ושם היו כ"ד חלונות חלון לכל משמר ומשמר. וביד פ"א דהלכות כלי המקדש סי' ט"ו משמע שר"ל שהוא מקום לגנוז גניזה לסכינים שנפגמו:

יד' בספר מכון לשבתך (אברהם צבי קלוגר) מועדים אלול תשרי שער השופרות עמ' קיא ביאר עפ"י הנ"ל – כי הסכין הינו ממש בבחינת המזבח ששרשו בי"ב האבנים ששכב עליהם יעקב אבינו קודם ירידתו ללבן הארמי לקחת שם את האמהות הקדושות לבנות מהם את קומת בנין כלל ישראל, ואח"כ נעשו לאבן אחת ויעקב שם אותה מצבה ועשאה למזבח וכל זה היה במקום המקדש ובוה יסד את הנחת אבן הפינה לבית המקדש שיהיה במקום הזה ל"ב בניו הרמזין בי"ב האבנים האלו שנתאחדו, ומבאר רביה"ק (שם 1) שכיון שע"י הסכין נשפע שפע המזון לישראל ע"י שוחטים הגונים, ממילא היו הסכין דומים דהמזבח שעל ידי עבודת הקרבנות שבו וברכת כהנים הנאמרת אז – נשפע שפע הפרנסה לישראל וכדאיתא בחז"ל (ילקוט' שמוות פכ"ז המשך רמז שעג) שהמזבח נקרא כך ע"ש שמזין את ישראל, ממילא שיעור פגימת הסכין שווה לשיעור פגימת המזבח ששניהם ענינם אחד שעל ידם שפע הפרנסה ל"ב השבטים.

טו' תורה לו אות ו' – וזה שאמר חכמינו, וזכרונם לברכה (פסחים ק"ח): 'קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף, כי ים סוף נקרא לשנים עשר קרעים (פרקי דרבי אליעזר פרק מ"ב ובתקון כ"א). בנגד שתיים עשרה בדיקות הסכין (ה). שעל ידיהם קשים מזונותיו של אדם וכו': וזה שאמר חכמינו, וזכרונם לברכה (ברכות נ"ה): 'שלחן דומה למזבח', כי שיעור פגימות החליף, כשיעור פגימות המזבח (חלין י"ז): גם על השחיטה גימטריא תל", ובזעזע אפיף תאכל לחם (פראשית ג') ראשי תבות גימטריא תל"ז (עם הארבע תבות). לרמז חסרון הפרנסה על ידי שוחטים שאינם מהגונים: וזה פירוש (תהלים קי"א): 'טרף נתן ליראיו', כי טרף יש לו שני משמעות, לשון טרפה, כמובא בזהר סוף משפטים (דף קכ"א): ולשון מזון. לרמז, כשישראל שומרים את עצמם מטרפה, על ידי זה יש להם פרנסה:

טז' בדיקת סכין יב בדיקות מוליך ומביא, בבשרא וטופרא (הן ארבע), בג' צידי חוד הסכין (הן ד' פעמים ג' = יב)

עוד חשבתי בלשון צחות שע"י החליף השוחט מחליף מקום הנפש ממקומה בבהמה למקומה בעוה"ב, וכן המקדש נקרא צוואר העולם ושער השמים ממנו מאיר הבחי' שמים לארץ.

טעם שסבין שחיטה נקרא חליף

הברטנורא/י כתב שהוא לשון רומי. ואולי כיון שבבית שני שלטו הרומאים נשתרבו לשונם בלשון העם לקרא לסבין חליף. וצ"ע מדוע רבי הכניס לשון זה במשניות ואולי לרמוז ששחיטה כשרה בור, דהיינו בכל אחד מהעם שיודע לשחוט. ואע"פ שכל השנה לא נתנו הכהנים לזר לשחוט אבל בערב פסח המוני ישראל כל אחד שחט את פסחו בעצמו. ומסתמא אמרו זה לזה הכן את החליף ובדוק לי את החליף והב לי את החליף ואשחוט בו. וראה תפארת ישראל/י שהוא לשון יוני וכן כתב מלאכת שלמה/י והוסיף שהוא גם לשון כריתה מלשון כליל יחלוף. וראה גם פירוש רבי שמעיה – סכינים. בלשון ערבי חלפא.

מי הוא זה שיכול לראות את כלי המקדש על חליף

בספר המדות ראייה יא כתב הזכי ראות יכולים לראות וכו'. וצ"ע מה הכוונה זכי הראות. ואם הם זכי ראות מדוע רואים דווקא את כלי המקדש מה מיוחד בכלי המקדש או מה הקשר בין חליף לכלי המקדש שדווקא הם נראים בו. ומדוע כתב הזכי ראות בה' הידיעה, ולא כמו במידה הסמוכה זכי הראות. וראה לעיל בשיחות מה שאמר רבי לוי יצחק זצ"ל, שמוהרנ"ת כששמע את דברי רבנו בתורה זו כל כך התפעל עד שאמר רבי, במי אתם מקנאים? – כאלו השגות אתם משיגים? ואמר לו רבנו יש צדיק שאין ל במי לקנא אלא רק בה' ית'. והוסיף שם רבי לוי יצחק שמוהרנ"ת הבין שאם רבנו גילה זאת בודאי אחז בזה. ולפ"ז נראה לי דקמ"ל שיש צדיק בעולם הזה שהוא כל כך גדול עד שאין לו במי לקנא אפילו בצדיקים מדורות קדומים אלא בהקב"ה. זה נשמע דבור נועז מאד. אבל ראה רמז לזה בתורה ל' שככל שהחולה מחלתו קשה כך שולחים לו רופא גדול יותר. וכן מובא בשער הגלגולים שאע"פ שיש ירידת הדורות אבל ברשומים שבדור להפך יש עלית הדורות. ולפ"ז מוכרח שצדיק הדור האחרון בעקבתא דמשיחא שהוא הדור החולה ביותר הרופא שלו הוא גדול מכל צדיקי הדורות.

וצדיק בזה יכול לראות על סבין שחיטה חד וחלק כראוי (שהבין שוחט בר דעת/י) את כל כלי בית המקדש איזה פנים יש להם/י. צ"ע לא מבואר איזה כלים הצדיק רואה האם הכונה לכלים שעשה בצלאל ונגנוזו או גם הכלים שגזלו הגויים בבית שני, או בבית ראשון. או שהכוונה לשרש הכלים למעלה בבית המקדש של מעלה. גם לא מבואר היכן בסבין הצדיק רואה זאת. אבל אולי אפשר לומר שהכוונה לחוד הסבין דייקא, שע"י שהוא חד וחלק נעשה חודו קו ישר שאין לו רוחב כלל, שמצד הרוחב שבו הוא בחי' אין, ודייקא דרכו רואה הצדיק שהוא אין את כלי הקודש דהיינו את פניהם שמאירים למעלה, בבית המקדש של מעלה, ולאו דווקא את מראיהם הגשמי.

דהיינו כמו שחצות מבואר בתורה קמט כיון שהוא לא זמן, אלא בחי' אין שמחלק את הלילה לשני חצאים, ודייקא ממנו יוצא אור נפלא שפועל כמו פדיון משך שעתים שהן שעת רצון הגדול ביותר. כך גם חליף כשר (שהבין בר דעת/י) חד וחלק, שחודו הוא רק קו חלק שאין לו רוחב כלל, והוא עושה גבול ומחליף בין חיים ומוות, דייקא הגבול הזה, נעשה חריץ צר שאין לו רוחב, שרק צדיק שאין לו במי לקנא כי הוא אין ממש (ע"י שנכלל בא"ס/י), יכול להציץ ולראות, במקצר את המאריך (ראה תורה קמ/י) שאצל הצדיק הכל הפוך). דהיינו לראות בחליף את כלי המקדש, כי הצדיק תמיד מכון אליו ית', ויכול בחוד האין, לכוון ולראות דרך שער השמים צוואר העולם את המקדש של מעלה. ועל כן כל כך התפעל מורהנ"ת מהמדרגה הנפלאה של צדיק שמגלה כאן רבנו. כאמור אין זה אלא אולי ובדרך אפשר לתרץ קושיות הנ"ל.

^י רע"ב מסכת מדות ד' ז' בית החליפות – על שם הסכינים שגונים שם, קרוי בית החליפות, שכן בלשון רומי קורין לסכינים הגדולים חלפים:

^י תפארת ישראל שם – וסבין נקרא בלשון יון חליף, ובלשון יון שבזמנינו לא נקרא סבין כך, רק יקראוהו מאכערא, והיינו כמ"ש רש"י בשם תנחומא בפרשה ויחי על כלי חמס מכרותיהם אבל ברזל הנדוואי שנקרא שטאהל בל"א נקרא בלשון יון חליפס, ונראה דהיינו שהברת פס בלשון יון כמעט דומה להברת פ, שהראשון תמונתו ותמונת השני, ולכן בנקל החליפו זה בזה, והיינו משום דבלא זה הברת פס אינה נאותה ללשון עברי,

^י מלאכת שלמה שם ונראה לע"ד שמלבד שהסבין נקרא חילפי בלשון יוני גם בלשון מקרא בספר עזרא אשכחן מחלפים ונקראים כן על שם שכורתים בהם כמו כליל יחלוף וזולתו הרבה שהם לשון כריתה וכן מצאתי אח"כ בספר השרשים שרש חלף.

^י ראה לק"ה שחיטה א' ה' – ועקר תקון הסבין על ידי המזל והדעת, כי עקר הבדיקה של הסבין על ידי הדעת, כמבאר בשלחן ערוך (סימן יח, סעיף ז) בשם רבנו יונה ז"ל: 'הלא תדע' וכו', עין שם.

^{כא} בקיצור לק"מ השלם הוסיף בסוגריו עתה. דהיינו שהצדיק רואה מה הפנים שלהם עכשיו. אמנם הוסיף זאת מדעתו כי התורה רעה לא נמצא ממנה עצות בלקוטי עצות של מורהנ"ת וגם לא בתרא של הטשערינער רב.

^{כב} שבידוע דעת הוא חיבור. ודייקא הוא עושה שהקו של חוד הסבין יהיה קו מחבר העולה ישר בקו האמצעי עד הכתר.

^{כג} עיין תורה כב אות י' כשזוכה להכלל בא"ס אזי תורתו ותפלתו תורת ותפלת ה' ממש.

^{כד} ראה תורה קמ – שהצדיק בעצמו א"א להשיגו כי אין בו שום תפיסה כי הוא למעלה משכלנו. ונמשל לחותם שהכתב החקוק עליו א"א לקרותו מחמת שהאותיות בהפך. ורק על הדף שהחותם מכה שם ניכר הכתוב, כך הצדיק רק באנשיו אפשר להכיר קצת ממעלתו.

עד כאן ההקדמה

תורה רעה [כה]

דע שעל חליף דהיינו סכין שחיטה [כז] טוב חד וחלק (שהוכן ע"י בר דעת) **יכולין** הזך ראות דהיינו צדיק גדול מאד **לראות כל הכלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם**. לא מבואר איזה ביהמ"ק של מטה או של מעלה, ואיזה כלים של משכן או של בית שני או ראשון. ונ"ל שהכוונה לכלים בבית מקדש של מעלה (ראה הקדמה)

וז"ש כשאמר יצחק לעשו שיבדוק הסכין וישחוט יפה אמר לו זאת בלשון **שא נא בליך, (בראשית כז) [כז] [כח]** שכיון שהיה יו"ט פסח/כט אמר לו שלא ישחוט את הסכין כיון שאפשר שרק יהיה משיאה על גבי חבירתה, אבל לצוד הקל כמ"ד שצידה אסורה רק מדרבנן/ל, כי רצה שעשו יתעסק ויטרח בהכנת המטעמים כדי שתחול עליו הברכה, וזהו לשון "שא נא" לשון תחנונים, וכנראה שעל כן ביקש ממנו ליקח כלי ציד אע"פ שהיה לו את בגדו של אדה"ר שכשלבש אותם כל החיות היו באות אליו שיקחם/לא, וראה מזרחי שם שא נא בליך ותליך וקשתך, הכוונה שגם את החצים של הקשת אמר לו להכין לשחיטה כי היה יורה בעוף ושחט אותה כמבואר בחולין ל:לכ. רבנו כאן נקט רק בליך והשמיט תליך נראה שסבר כדמשמע מרש"י שכליך היא החרב ותליך הוא רק לומר שדרך החרב להיות תלויה/לג. ואולי כדי להבדיל מחצים שגם הם היו סכיני שחיטה, דהיינו שיצחק ביקש ממנו שיצוד וישחוט בחרב ולא שיצוד וישחוט כאחת ע"י חץ. ונקט סכין שחיטה בלשון בליך רמז/לד **על כלים של בית המקדש, שהם ניראים על הסכין היפה כנ"ל**. אולי לרמוז לו שאפילו את כלי המקדש הוא יכול לראות על סכין יפה כל שכן על הבשר שיכין לו אם נשחט בסכין יפה.

וכן איתא במדרש (בראשית פ' ס"ה [לז] [לח]) שכליך רמז על כלים של בית המקדש, כמ"ש שם, בליך, זה בבל, שנאמר [לח] [לט] ואת הכלים הביא בית אוצר אלקימ'. הכוונה לנבוכדנצר שלקח חלק מכלי בית המקדש בשנת י"א ליהויקים שמרד בו. הרי שמפורש שכלי המקדש נקראים כלים.

^ס תורה זו נאמרה בשמיני עצרת שנת תקסח ואז נאמרה גם תורה רעו דלעיל (ח"ט נט)

^ט חליף הוא סכין שחיטה כנ"ל לעיל תורה לו אות ו' ועיין ברטנורא על מדות פ"ד מ"ז בית החליפות - על שם הסכינים שגנונים שם, קרוי בית החליפות, שכן בלשון רומי קורין לסכינים הגדולים חליפים:

^י שא לשון השחזה בפרש"י שם עפ"י בראשית רבה סה יג

^{כח} **בראשית פרק כז - פרשת תולדות** (ב) ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי: (ג) ועתה שא נא בליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי (צידה) ציד: (ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכה נפשי בטרם אמות:

^{רש"י} (ג) תליך - חרבך שדרך תלותה: שא נא - לשון השחזה כאותה ששנינו (ביצה כח) אין משחזין את הסכין אבל משיאה על גבי חברתה חדר סכין ושחוט יפה שלא תאכילני נבלה. (ב"ר): וצודה לי - מן ההפקר ולא מן הגזל:

^{כט} **עייין מושב זקנים** בראשית כז ג - וקשה והלא פסח היה כדאמ' (פ"א פ' ל"ב) דמה שלקח יעקב ב' גדיים, א' לפסח, וא' לחגיגה, וא"כ איך היה אומר לו שיצוד וצ"ע: וכך נראה לכאורה גם מפרש"י שפירש שא נא שהוא מלשון משיאין וצ"ע לביצה כח שאין משחזין אבל משיאין ע"ג חברתה. אבל ע"ש מהר"ל דיסקין שזה היה בערב פסח.

^ל **ראה מעדני אשר תלדות תשעג**

^{לא} **ראה בראשית כז טו ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת, בשפתי חכמים וגור אריה שם בשם פרקי דר"א וראה שם פירוש ברטנורא על התורה - אמרו במדרש שהם כתנות עור שעשה הקב"ה לאדם הראשון ועל הכתנות הללו היו מצוירות צורות כל חיות שבעולם וכ"ז שהיה אדם נוגע באחת מהצורות הי' החיה ההיא באה לפניו ועושה בה כל חפצו והכתנות הללו היו עתה של נמרוד וזהו שכתו' בו בנמרוד גבור ציד לפני ה' ואמ' עשו לנמרוד שישאל לו המלבושים ההם והשאלם לו ונגע בצורת האריה והביאו לפניו והטריף את נמרוד והרגו ונשארו המלבושים.**

^{לב} **ראה פסיקתא זוטרתא שם פסוק ג - ואם יש צייד אומן בודק ושחט דרך הילוך החץ ומותר. כי הא דרבא בדיק ליה גירא לר' יונה בר תחליפא ושחט בה עופא בהדי דפרח ואע"פ שעשו היה יורה חצים. לא היה מטריף הבהמות והחיות והעופות.**

^{לג} **האבן עזרא פירש תליך היא אשפת החיצים.**

^{לד} **צ"ע לא מובן** מדוע יצחק רמז לעשו סוד כזה ששיך רק לזכי הראות גדולים מאד ובודאי לא לעשו. ואולי לרמוז לו שאפילו זאת הוא יכול לראות כ"ש אם הוא ישחוט לו בסכין פגומה. ובוה יתורץ קצת כיצד ביקש לאכול משחיטת מומר, כי ידע להבחין במאכל אם הוא כשר או לא. וראה שישמח משה כאן שאומר שאפילו אם שחיתו כשרה אבל כיון שהוא מומר הוא מקלקל יותר ממה שמתקן. ומבאר שם שעשו ידע שאביו יכול להבחין מי השוחט וביקש מיעקב שישחוט לו. אבל פי המדרש שמלאך עיכב אותו כדי שיעקב יטול את הברכות ועל כן לא הצליח לצוד זה קשה מתי הוא שחט לו. וגם ראה תרגום יונתן בראשית כז לא שעשו לא מצא ועל כן שחט כלב והביא לאביו. ול"ז הוא לא ידע שאביו יכול להבחין.

^{לז} גם בתולד - ניראים, מתולד - נראים

^{לח} מדרש רבה פרשה סה פסקא יג

נמצא שכליך מרמז על כלים של בית המקדש : כמבואר שם במדרש שבתיובות "שא נא כליך" רמז לו שיכין היטב את הסכין חד וחלק שלא יאכילנו נבלות וטרפות/מא, וגם רמז לו ב"כליך" לכלי בית המקדש הנקראים כלים כמ"ש שנבוכדנצר הניח את כלי בית המקדש בבית אוצרו.

סיום התורה לא נראה קשור כלל למה שביאר לעיל, ואמנם רבי לוי יצחק אומר ששמע שהם דברי התפעלות של מוהרנ"ת כששמע חידוש הנ"ל מרבו כל כך התפעל עד ששאל כאלה השגות יש לכם א"כ במי יש לכם לקנא? ורבנו ענה לו יש צדיק שאין לו במי לקנא אלא בהקב"ה. וראה תורה כב אות י' שיש צדיק שכל כך נכלל בא"ס של הקב"ה עד שתורתו היא תורת ה' ממש ותפילתו תפילת ה' ממש. ונראה לי שמוהרנ"ת כתב עניין זה כאן בהסכמת רבנו כידוע/מב, לרמזו שדייקא צדיק כזה במדרגה נפלאה כזו הוא שיכול לראות את כלי המקדש על חליף. (ראה בדברי רבי לוי יצחק שם שאמר שמוהרנ"ת הבין שאם רבנו אומר השגה כזו בודאי אחז בה ולכן כל כך התפעל)

בקנאו את קנאתי (במדבר כה)/מג, בחי' הצדיק/מד, שאינו מהמקנא שום צדיק ומי, לא

בעוה"ז ולא בעוה"ב, רק אותו לבדו יתברך : רבנו מפרש את לשון התורה בקנאו את קנאתי שלא היה לו במי לקנא אלא בי. והיא תימה היתכן שלפנחס לא היה במי לקנא, האם היה צדיק יותר ממשה רבנו ואהרן הכהן. וראיתי בשם החפץ חיים ששואל איך פנחס העיז פניו במקום שיש גדולי ישראל והוא אפילו לא נתכהן ולא היה לו כל חשיבות/מז, אעפ"כ קם לעשות מעשה להרוג נשיא שבט בישראל ועוד את זמרי שהיה זקן בן מאתים חמישים, שכולם ילדים על ידו, וטבע הקטנות להתבטל לגדלות (תורה קלה), וראה בסנהדרין פב./מח, דעת שמואל שפנחס לא שאל אף אחד מרוב קנאתו לאלוקיו. וגם לדעת רב ששאל את משה אבל עצם

לו **בראשית רבה** פרשה סה פסקא יג – ועתה שא נא כליך (בראשית כז, ג), שחזו מאני זינך, שלא תאכילני נבלות וטרפות, סב מאני זינך שלא תאכילני גזלות וחקמים. (בראשית כז, ג): תליך, אמר לו הרי הברכות תלויות למאן דחמי ליה למתברכא הוא מתברך. דבר אחר, שא נא כליך, זו בבל (דניאל א, ב): ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו, תליך, זו מדי (אסתר ז, י): ויתלו את המן על העץ. קשתך, זו יון, שנאמר (זכריה ט, יג): כי דרכתי לי יהודה קשת. וצא השדה, זו אדום (בראשית לב, ד): ארצה שער שדה אדום. ועשה לי מטעמים, רבי אליעזר בשם רבי יוסי בר זמרא אמר, שלשה דברים נאמרו בו בעץ שאכל אדם הראשון, טוב למאכל, ויפה לעינים, ומוסיף חכמה. ושלשתן נאמרו בפסוק אחד, שנאמר (בראשית ג, ו): ותרא האשה כי טוב העץ למאכל, מפאן שהוא טוב למאכל. (בראשית ג, ו): וכי תאנה הוא לעינים, מפאן שהוא יפה לעינים. (בראשית ג, ו): להשפיל, מפאן שהוא מוסיף חכמה. היאך מה דאת אמר (תהלים פט, א): משפיל לאיתן, וכן יצחק אמר ועשה לי מטעמים, אמר לו בתחלה הייתי נהנה מן הראיה, ועכשיו איני נהנה אלא מן הטעם. וכן שלמה אומר (קהלת ה, י): ברבות הטובה רבו אוכליה, מפאן לסומין שאינם שבעים, לא דמי ההוא דחמי סולגיתא פגיא וכפן, לההוא דחמי סולגיתא מליא ושבע. (בראשית כז, ה): וילך עשו השדה לצור ציד להביא, אם מצא הרי מוטב ואם לאו להביא מן הגזלות ומן החקמים.

ס' דניאל א' ב'

לט **דניאל פרק א (א)** בשנת שלוש למלכות יהויקים מלך יהודה בא נבוכדנאצר מלך בבל ירושלם ויצר עליה: (ב) ויתן אדני בידו את יהויקים מלך יהודה ומקצת פלי בית האלהים ויביאם ארץ שנער בית אלהיו ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו:

מצודות דוד (א) בשנת שלוש למלכות יהויקים – ר"ל למרדו נבוכדנצר למלך מעצמו כי נבוכדנצר מלך בשנת ד' ליהויקים ובה' שהיא שניה לנ"ג עלה עליו וכבשו ועבדו ג' שנים וישב וימרד בו כמ"ש במ"ב ובשנת ג' למרדו שהיא שנת י"א למלכותו חזר ועלה עליו וכמ"ש בדברי הימים ב': (ב) ומקצת כלי וגו' – כי מהם נשארו ולקחם בגלות יכניה ועוד נשארו מהם ולקחם בגלו' צדיקיהו וכמ"ש כי כה אמר ה' וגו' ועל יתר הכלים וגו' באשר לא לקחם בגלותו את יכניה וגו' בבלה יובאו וגומר (ירמיה כז). בית אלהיו – ומתחילה הביא את הכל אל בית אלהיו ואף האנשים לקלס לאלהיו וליתן לו תודה על הנצחון ואח"כ הביא כלי בה"מ אל בית האוצר:

ס' מתוצו - אלהיו

מא **ראיתי מקשים** הרי סכין פגימה לא עושה טריפה אלא נבלה ומדוע חשש לטריפה (רמב"ם ג' יח) ותירצו שחשש שלא מצא אלא טריפה ואותה ישחט.

מב **כידוע** שחלק ראשון של הליקוטי מוהר"ן שנדפס בשנת תקסח היה לעיני רבנו.

מג **במדבר פרק כה (יא)** פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את פני ישראל בקנאתי:

רש"י – בקנאו את קנאתי – בנקמו את נקמתי בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחזק לנקום נקמת דבר אנפרימנ"ט בלע"ז:

מד **ענין בשיחות לעיל** שרבנו רמז על עצמו. וענין לעיל בקושיות שיש כמה שיחות שאמר שמקנא

ס' בתורל - מקנה

ס' צדיק דייקא ענין שיחות הר"ן יד וח"ט תב (מעדני מלך), וענין תורה כב אות י' כשזוכה להכלל בא"ס אוי תורתו ותפלתו תורת ותפלת ה' ממש.

מז **ענין ספר הפרשיות** (לאלהיו כי טוב דל) לתת הרגש עצום בענין הזה עד כמה סברו כולם שהוא פגום ועד כמה המעשה שעשה היה נראה לא מתאים לו מצד קטנותו עי"ש ששמו פנחס הוא שם מצרי ע"ש תחפנס וסברו כולם שלא נתכהן כי אינו ראוי לכהונה ומצד גודל הנשיא שהרג שהיה זקן הנשיאים בן מאתים חמישים שנה גדול בדורו ונטול תאוה ורק תקנת ישראל לגדל עיניו ופנחס בלא להמלך בשום גדול ממנו הלך על דעת עצמו לעשות מעשה כזה להרוג נשיא בישראל ואפילו מקורביו סברו שמורה הלכה בפני רבו עוד עי"ש שכל כך לא נתקבל על הדעת החשיבות שקיבל שלא קבלוהו עליהם ממש רק אחרי חמש עשרה שנה כמבואר בזבחים קא.

מח **סנהדרין דף פב.** תפשה (ומרי) בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך נתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכיה והיינו דכתיב והמה בוכים פתח אהל מועד וכתיב "וירא פנחס בן אלעזר" מה ראה? אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו (פנחס למשה) אחי אבי אבא לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני הבעל את כותית קנאין פוגעין בו, אמר

השאלה דהיינו להעלות על הדעת על כזה גדול בישראל שקנאים פוגעים בו היא עזות נוראה. ותיירץ החפץ חיים שזה שכתוב/מט' "אשר קנא לאלוקיו", שבאותו רגע הרגיש שהקב"ה הוא רק אלוקיו. ועיין בזה (ויחי רמה). כל אהבה שאין בה קנאה אינה אהבה. נמצא שאע"פ שבכלליות היה לפנחס במי לקנא, אבל באותו רגע מרוב אהבת ה' כשראה שגדולי ישראל שהוא מקנא בהם עומדים ובוכים ולא עושים מעשה, קנאת ה' שבו בערה והרגיש שאין הקב"ה אלא רק אלוקיו, דהיינו עתה ברגע זה אין לי במי לקנא אלא להקב"ה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רעה

בעניין קנאת פנחס עיין תורה רמא

לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונוקא (כיון שאתה זוכר את ההלכה תהיה השליח לבצע אותה). ושמואל אמר ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב.

רש"י – שמואל אמר מאי וירא ראה שאין חכמה – כלומר נזכר פסוק אין חכמה ואין תבונה נגד ה' שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו, ולא המתין ליטול רשות ממושה, שלא יראו הרואים וילמדו להתיר את הנכרית:

מט' במדבר פרק כה (יג) וְהִיתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: